

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ea însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare, (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Gh.ria), Corădiana, Coroana (Bistrița), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul, (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoitul, Noișana, Olteana, Oravicișana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Iva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Seldgeana, Sentinela, Sylvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Trărnăveana, Timișana, Tibleșana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmartin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgneașana, Zorile.

Abonamentul:

pe 1 an K 20—, pe ½ an K 10—

Redactor responsabil:

CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 15 fileri.

† Andreiu Cosma.

Sibiu, 28 Iulie n. 1918.

Când scriem aceste rânduri, la moșia sa din Supurul-de-sus, câștigală cu sudoarea feții sale, se așează spre odihnă vecinică bătrânul fruntaș al Selagiului, *Andreiu Cosma*, fost timp de treizeci de ani director executiv al băncii «Sylvania» din Șimleu.

Vestea morții acestui bărbat integru va produce sincere regrete și va înduioșă adânc pe toți ceice l-au cunoscut, căci cu dânsul se duce din lumea noastră un om harnic și chibzuit, un om de inimă și inițiativă, mult devotat neamului său românesc.

Andreiu Cosma este unul dintre puținii bărbați ai generațiunii mai vechi, care deși s'a ridicat din o stare de jos la unele dintre cele mai însemnate situații morale și materiale, pe cari le poate avea cineva la poporul nostru, totuș nu și-a pierdut nici când cumpătul, ci a rămas pururea, din tinerețe până la bătrânețe, în lumea reală a muncii, stăruinții, cruțării și a progresului sigur.

Născut din părinți țărani, în comuna Bărșăul-de-sus, comit. Selagiului, la anul 1843, Andreiu Cosma a studiat la școlile din Baia-mare, Sătmăruș, Oradea-mare și Budapesta, unde a terminat drepturile și a obținut diploma de avocat. Câtva timp, din 1872 până la 1883, a ocupat diverse slujbe în justiție și administrație. În acest interval s'a distins în special ca pretor în Tășnad, unde a fost un sincer și

energic apărător al intereselor poporului țaran. La restaurările comitatense din 1883 însă, cum s'a dovedit mai târziu, din cauza ținutei sale de protector intransigent al poporului de jos, față de clasele suprapuse, nu a mai fost candidat și astfel a părăsit terenul funcțiunilor publice, pentru a pasi în un alt serviciu, cu un teren de activitate cu mult mai larg, în serviciul exclusiv al neamului său.

Cunoscând deaproape lipsele poporului nostru și înțelegând, că numai o stare materială mai ridicată ne poate pune pe calea progresului adevărat, Andreiu Cosma inițiază — el cel dintâi — mișcarea economică a Românilor selăgeni. Intrunește pe fruntașii acestui ținut la sfaturi și conferențe, pentru cari pregătește singur materialul de discutat și hotărît și din cari răsare, la 1886, cel dintâiu institut de credit din părțile acelea, «Sylvania» din Șimleu. Încrederea obștească îl așează în fruntea noii instituțiuni, pentru care muncește și trudește timp de 30 de ani, ridicându-o și susținându-o la importanța celui mai de seamă institut din părțile nordice ale Ardealului și din Sătmăruș. Mulțumită în mare parte prevederilor sale, cu ajutorul băncii ce conducea, se creiază în inima Selagiului un centru de viață și cultură românească. Pentru «Sylvania» bătrânul Cosma — analele institutului o vor arăta în detaliu — a fost în stare să aducă, în niște zile grele, astfel de jertfe, pe cari abia credem că alții, în situațiuni similare, le-ar fi adus sau le-ar mai aduce. El le-a adus, pentru că a avut o încredere nețarmurită în ceace crease și înălțase singur și pentru că a ținut să lase urma-

șilor săi o instituțiune trainică, capabilă de progres și de mult folos pentru binele obștesc.

Dar Andreiu Cosma n'a fost un om egoist pentru munca și succesele sale cum sunt azi cei mai mulți dintre conducătorii de bănci. Țineă foarte mult la institutul propriu, dar faptul acesta nu l-a împedecat să pună umărul, să-l pună adeseori singur, pentru a se mai crea și alte institute în părțile selăgene și sătmărene. Astfel a contribuit mult la înființarea «Selăgienei» din Jibou, la a «Chioranei» din Șomcuta-mare, la a «Sătmărenei» din Seini, la a «Vulturului» din Tășuad ș. a. În toate părțile îl găsim, cu deosebire în anii dintâi ai existenței acestor institute, între conducători, dând sfaturi și îndrumări, ca unul dintre cei mai experți ai noștri.

Convins de necesitatea unei solidarități economice și culturale a tuturor Românilor din țara aceasta, Andreiu Cosma a fost unul dintre cei dintâi și cei mai însuflețiți aderenți ai ideii reuniunii băncilor noastre. Pe dânsul îl găsim ca membru influent în delegațiunea băncilor de acum 20 de ani, iar mai târziu în direcțiunea «Solidarității», la ale cărei lucrări luă parte cu deosebit interes și multă râvnă. Cu acelaș interes a participat la înființarea «Băncii de asigurare» și a altor instituțiuni de folos obștesc. În decursul celor 30 de ani din urmă n'a fost mișcare și acțiune economică mai de seamă, care să nu fi găsit în venerabilul director al «Silvaniei» un sprijinitor sincer și priceput.

Andreiu Cosma a fost însă un om extrem de modest și foarte sever în aprecierea meritelor proprii. Nu-și însușia nici când merite ce nu-i aparțineau. Ba, bucuros cedă din ale sale altora. Astfel și în ce privește mișcarea economică a Românilor selăgieni, la toată ocazia scotea cu loialitate la iveală, meritele contemporanilor și colaboratorilor săi. L-am auzit vorbind cu multă pietate de ex. despre meritele răposatului Nicolae Nyilvan, fostul director al «Chioranei» și cu mult respect despre mulți dintre ceice l-au supravețuit. Am făcut și noi — zicea adeseori — câte ceva, dar de n'ar fi fost badea Gheorghe — așa îl numea și dânsul pe venerabilul prezident al partidului național — cu nimbul și însuflețirea lui, cu greu am fi ajuns unde suntem.

Pe celelalte terene de activitate publică, special pe terenul cultural, Andreiu Cosma încă și-a luat cu prisosință partea sa. Iubia și se interesa mult de «Asociațiune» de «Soc. pentru fond de teatru», de reuniunile culturale din Selagiu și de biserica sa, al cărei fiu devotat a fost totdeauna. A fost — în fine — un om întreg și pentru sine și familia sa. Prin munca, energia și istețimea proprie a ajuns la

o avere foarte frumoasă pentru împrejurările noastre modeste.

Iată așa a trăit și a muncit Andreiu Cosma. Viața lui poate fi pilda pentru toți, iar poporul nostru trebuie să fie recunoscător, că a avut parte de un astfel de bărbat. El astăzi nu mai este. I-au rămas însă faptele, cari vor trăi totdeauna, câtă vreme frații noștri din Selagiu se vor mărturisi Români.

I. I. L.

O alianță economică cu Germania.

— Reflexii de Triar. —

(Articol final).

V.

Știrile mai nouă, ce le cetim în jurnale, ne fac să credem că așa numita consolidare a alianței cu Germania e în prag de a se înfăptui. Aproape zi de zi putem ceți alte și alte declarații ale bărbaților de stat conducători. Opinia publică cere și trebuie să fie informată, trebuie să se formeze o atmosferă favorabilă nouelor planuri, iar spre acest scop ziaristica poate să aducă servicii foarte prețioase. Dintre declarațiile făcute ținem să dăm în cele următoare două; una a vice-cancelarului german Payer și alta a prim-ministrului nostru Wekerle, amândoi aderenți ai consolidării alianței și ambii cu poziții însemnate și cu multă răspundere față de țările a căror destine le au în mână.

Vice-cancelarul Payer a zis: «Tratatul pentru completarea și adâncirea alianței dintre Germania și Austro-Ungaria se vor începe în scurtă vreme. Vreau să cred că ambele părți vor face totul pentru a se ajunge la rezultatul dorit. Acesta, ar grăbi sosirea păcii, pentru că ar fi un demn răspuns și-ar spulberă ultimele speranțe ale dușmanilor noștri, de a sămăna discordie între noi. Acest nou pact e necesar și pentru a consolida poziția noastră în fața pertractărilor de pace. O încheiere *cât mai în grabă* a pactului ne-ar feri de primejdia de a amâna înfăptuirea unei alianțe cât mai complete și intime pentru timpul după încheierea păcii. Forma actuală de alianță nu ne mai poate mulțami. Când se va trata de chestiuni vitale pentru Germania și Austro-Ungaria, existența alianței nu poate fi lăsată la discreția oamenilor momentului, nici nu poate fi limitată la un timp prea scurt. Forma trebuie să fie de așa fel, încât să excludă chiar și gândul unei desfăceri a celor două state».

Ministrul Wekerle răspunsând dorinței conțelului Tisza de a informa opinia publică asupra planurilor guvernului, a zis: «Guvernul dorește,

ținând socoteală în mod scrupulos de interesele economice ale Ungariei, relații mai intime cu Germania și dorește a le fixa acestea pentru un period mai lung, așa ca alianța să obțină, din punct de vedere al apărării, o particulară completare și consolidare și ca și relațiile economice reciproce să fie cât mai intime posibil. E firesc că și condițiile de pace vor fi stabilite în deplină înțelegere. Pentru a restabili situația normală și pentru a combate scumpetea e indispensabil a reduce în granițele posibilității, dările, eventual va trebui să menținem liberul transit peste teritorul vamal fără restricții vamale, *dacă* interese economice nu s'ar opune. Un mare teritor de consum promovează proiectul economic și ne oferă mijloacele pentru a combate scumpetea. Acestea sunt directivele în tratativele cu Germania. O alianță mai strânsă cu Germania nu va promovă numai interesele economice ale Germaniei, ci va consolida și forța politică a statului, de care e strâns legată.

Cetind cu atențiune cele două declarații nu ne poate scăpa din vedere marea diferență între una și alta, nu în ce privește conținutul, — fiindcă în esență se unesc, — ci în ton. Vicecancelarul vorbește hotărît și deplin conștiu de ce vrea să spună și că aceea ce dorește se va și realiza. Premierul nostru e șovăitor, caută vorbele, nu face nici o declarație hotărîtă, ci vorbește numai cu «poate» și «dacă», de teamă să nu spună prea mult sau să dea promisiuni, cari nu le-ar putea ține! Și tocmai diferența aceasta în ton e caracteristică, tocmai aceasta e o nouă dovadă pentru situația de inferioritate, în care ne aflăm, și care de sigur se va resimți și în conținutul tratatului, ce suntem în prag de a-l încheia.

Afară de motivele arătate mai sus avem însă și alte motive pentru a privi cu îngrijire în viitor. Jertfele și pagubele cauzate de acest războiu sunt așa de enorme încât numai prin o conlucrare armonioasă și benevolă a tuturor popoarelor și țărilor vom putea umplea golurile lăsate și numai prin o încordare comună vom putea să ne întoarcem de pe căile rătăcite fără noroc și plin de blăstăm ale acestui războiu, la calea cea adevărată a progresului civil. Datoria statelor europene s'a ridicat până la finea anului trecut dela 125 de milioane la 545 de milioane; numărul răniților și al morților ajunsese cifre de 14 milioane de bărbați; numai numărul morților ajunsese la cifra de 7 milioane, iar al invalizilor la 8 milioane; pierderile avute în urma scăderii nașterilor la 9 milioane. Sunt cifre acestea, cari ne arată urmările acestui nenorocit măcel numai până la sfârșitul anului trecut, iar de atunci s'au

dat uriașe lupte pe frontul vestic, cari au sporit considerabil numărul jertfelor, și nici un semn nu ne arată că ne-am apropiat de sfârșit. E deci foarte firească întrebarea de «Quo vadis Europa!» a acelor, cari să tem că o continuare a războiului va sguduî din temelie întreagă civilizația europeană așa că nici cu prețul celor mai mari încordări nu vom putea realiza opera de restaurare și vom ajunge acel grad de sleire a puterilor, de unde numai e întoarcere. Nu împărtășim părerea acelor cari cred că ne aflăm pe marginea unei prăpastii, nu vrem însă nici să închidem ochii în fața tristului adevăr. Tocmai de aceea activitatea și viața popoarelor după încheierea păcii ne-o închipuim ca o simfonie, în care toate instrumentele se unesc într'o melodie înălțătoare.

Consolidarea alianței economice dintre monarhia noastră și Germania, care nu e decât primul pas spre înfăptuirea acelei tabere economice, care poartă numele de «Europa centrală» nu însemnează decât înstăpânirea unui popor mare și puternic peste tot atâtea popoare mici, cari au năzuința firească și dreptul indiscutabil de a trăi în conglănuire cu tradițiile lor și conform puterii lor la viață și a calităților hărăzite lor dela natură. Pe plaiurile acelei «Europei centrale» făurite în mintea celor nesățioși și doritori de domnie, peste alte popoare străine de sânge și gândire auzim murmurul celor nemulțumiți, vaietul celor apărați, țipetul celor răniți, vedem ochi scâlțați în sânge și pumni încleștați de mânie, vedem fețe rezignate, dar nu desnădăjduite, cari tresar și se infioară la auzul fiecări vești bune de pace și așteaptă cu dor nemărginit sosirea zilei de mântuire. Această nu e simfonie, acestea sunt presemnele unui măcel și mai înfiorător decât acesta, și mai pustiitor decât acesta, aceasta e catastrofa civilizației de azi zidite cu prețul unei munci de veacuri.

A fost însă de ajuns! Există o dreptate divină, iar istoria ne spune că fiecare picătură de sânge vărsată pe câmpul de luptă, asemenea sămânței aruncate pe pământ bun, și-a adus rodul, a însemnat un nou tribut la înaintarea omenimei. Nu vrem să credem și nu e iertat, în interesul întregii omenimi, ca râurile de sânge vărsate în acest războiu să aibă drept rod încătușarea sau oțelirea lanțurilor de robie a unor popoare, fie acestea mari sau mici. Toate jertfele aduse își vor afla numai atunci răsplata, dacă în locul lumii cele vechi, pline de păcate și nedreptăți, va răsări o altă lume, o lume a popoarelor libere, o lume, în care fiecare se va putea fericî după puterea și talentul său și fiecare își va primi dreapta răsplată a muncii sale. Numai o astfel de lume

va putea fi adevărată răsplata a chinurilor, a suferințelor și jertfelor aduse și numai o astfel de lume ne poate fi garanție că toate bunurile sufletești și materiale nimicite prin acest război vor putea fi înlocuite în scurtă vreme. Iar în sosirea acestor vremi credem cu toată puterea cugetului și para inimii noastre, fiindcă acestea însemnează mântuirea noastră.

Activitatea economică a puterilor centrale în România.

În o lucrare a docentului privat dela universitatea din Kiel, Dr. Fritz Karl Mann, apărută după încheierea păcii cu România, sub titlul «Kriegswirtschaft in Romänien» aflăm date interesante asupra activității economice a puterilor centrale în România sub durata ocupațiunii. Dr. Mann publică un fel de bilanț a activității economice a administrației militare din România și constată, că mulțămită acesteia, România este singura țară beligerantă, care sub administrația învingătorilor a parcurs deja mai multe stadii importante ale economiei de tranziție și va ajunge mai repede decât celelalte state la stări normale.

Atenția principală a administrației militare a armatelor de ocupațiune — zice Dr. Mann — s'a îndreptat, în mod firesc, asupra agriculturii. Deși trupele aveau să trăiască din produsele țării și să se și exporteze însemnate excedente de cereale în Germania, totuși s'a abstat — zice — după posibilitate dela rechiziționări și recolta anilor 1916 și 1917 a fost cumpărată dela țărani cu bani gata, urcându-se gradat prețul cerealelor. S'a întemeiat o «Uniune agricolă română» cu reprezentanți a diferitelor ministere și a agricultorilor. Puterile centrale au pus la dispoziție pluguri-motoare și cu vapori și au cruțat în mare măsură contingentul de vite al țării, îndeosebi a celor de tras. În 1917 s'a cultivat cu circa 200,000 hectare mai mult grâu, 10,000 hectare mai multă săcară, 7,000 hectare mai mult ovăș și 270,000 hectare mai multă rapiță decât în 1916, iar producțiunea plantelor oleioase s'a ridicat în 1918 dela 59,000 hectare din 1,915 la 300,000 hectare în 1918.

Pentru transportul rezervelor de cereale din țară s'a împărțit întreg teritorul ocupat în 36 de districte de încărcare și s'au instituit în toate porturile dunărene dela Turnu-Severin până la Petești și la toate stațiunile căilor ferate în funcțiune, organe speciale pentru încărcarea și transportarea cerealelor. În vara anului 1917 s'au exportat zilnic alimente și nutrețuri de 20,989 tone, iar exportul total de cereale prezintă în 1917: 1¼ milioane tone, din cari a primit Austro-Ungaria 780,000 tone, iar Germania 679,000 tone, restul Bulgaria și Turcia. Importanța practică a cifrelor de mai sus, o invederează faptul, că pe lângă

o rațiune de cereale de 250 grame pro zi și cap Germania a trăit în anul trecut 37 de zile, iar Austro-Ungaria 57 de zile, va să zică aproape 2 luni exclusiv din cereale române.

Prin muncă grea și intensivă puterile centrale au reușit să pună din nou în funcțiune marile stabilimente de petrol distruse la retragerea armatelor române. În Iulie 1917 au fost în lucrare deja 153, iar în Aprilie 1918 387 de sonde, iar producțiunea zilnică a fost în 1918 358 vagoane. Rafineriile au prelucrat în prima jumătate a anului 1917 64,200 tone, iar în a doua jumătate a aceluiași an 331,530 tone. Cu toate dificultățile de transport pe calea ferată, ca și pe apă, au trecut granița până la finea lui Aprilie 1918 570,000 tone, din cari Austro-Ungaria a primit numai 1,021 tone, pe când întreg restul de 568,979 tone a trecut în Germania.

Administrația militară din România ocupată s'a interesat și de pescăriile țării. În 1917 s'au produs deja 5,000 tone, iar poame uscate și marmelade au trecut în Germania până la 1 Maiu 1918, deja 18,000 tone.

După încheierea păcii și reîntoarcerea stărilor normale interesantele comunicări ale lui Dr. Maiu vor fi de sigur completate și de alții și abia atunci se va putea face un bilanț definitiv și real a activității economice binefăcătoare a aliaților noștri în România.

„Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște“.

— Un sfert de secol dela înființarea ei. —

(Sfârșit).

Afară de aceste schimbări, pe cari le putem afla în acte, s'a mai întâmplat una, care înseamnă o mare pierdere nu numai pentru «Cassa de păstrare», ci pentru întreg poporul din Săliște și din comunele învecinate; acela, care stăruise mai mult pentru înființarea «Cassei de păstrare», elaborându-i statutele și croindu-i direcția sănătoasă a dezvoltării sale, județul Ioan Maxim, acest binefăcător al poporului la 1886 părăsi comuna Săliște și intra în pensie. Comuna Săliște s'a arătat recunoscătoare față de dânsul, cedându-i spre locuință casa, ce o avea în Sibiiu (Rosmarin gasse), unde a mai trăit Maxim încă 4 ani într'o dureroasă întunecime a gândului, până s'a stins în 3/15 Martie 1890 la vârsta de 54 ani, lăsând după sine o văduvă neconsolată și 4 orfani: 2 fete (Emilia și Elena) și 2 fii (Ioan și Aurel). A fost înmormântat în 5/17 Martie în cimiterul românesc din suburbiul Josefîn. Cu o zi mai în urmă îl parentă «Telegraful Român», al cărui colaborator fusese, prin următoarele cuvinte: «Eri s'au petrecut la mormânt rămășițele pământești ale fostului jude regesc Ioan Maxim. Conductul funebral a fost imponent, căci iubirea, ce-l caracteriză pe decedatul până eră în viață a întrunit și la despărțirea sa pe aproape toți amicii și cunoscuții. O mulțime de comune dimprejur au fost reprezentate și în special a luat parte Săliștea, comuna pentru a cărei înaintare defunctul a lucrat neobosit, luând inițiativa tuturor actelor folositoare. Însemnăm pe scurt, că reuniunea pompierilor din numita co-

mună și-a luat rămas bun dela inițiatorul ei, petrecându-l în corpore la mormânt, cu steagul și în uniformă».¹

«Cassa de păstrare» înființată la povăța și cu stăruințele lui și-a continuat activitatea sa în cadrele statutelor, modificate, dupăcum s'a văzut, în unele rânduri. Faptul, că ceice au condus acest institut în ultimele două decenii, muncind pentru înaintarea lui, se află toți în mijlocul nostru, ne îndeamnă a nu stărui mai departe asupra meritelor personale, ce s'au validat în conducerea acestui institut, ci a lăsa să vorbească despre progresul realizat de «Cassa de păstrare» în timpul acesta, graiul rece și nepreocupal, dar convingător al cifrelor:

Tabloul operațiunilor și afacerilor dela înființarea institutului în 1 Aprilie 1884 până la 31 Decembrie 1908.²

Anul	Capital social	Dep. spre fructific.	Credite person.	Imprum. hipot.	Escont de c. cont-curent	Credite de Eieste proprii	Realit. proprii
1884	11,864	15,356	26,516	—	—	—	—
1889	25,232	169,498	190,640	—	—	—	—
1894	20,600	414,230	301,926	183,320	—	6,100	—
1899	26,000	717,753	329,765	305,201	65,286	57,725	84,580
1904	26,000	1,361,173	346,194	511,586	71,929	295,985	132,465
1908	26,000	1,904,613	297,351	488,923	699,759	724,488	204,720

Circulațiunea, venitul și întrebuințarea lui.

Anul	Circulațiunea anuală	Venitul brut	Divid. curat	Divid. %	Fondul de rezervă	Fondul spec. de rez.	Fondul de bi-nefac.	Fondul de pens. cult.	Suma scop. cult.
1884	71,294	1,416	474	6	436	—	—	—	—
1889	296,892	16,440	5,654	6	15,922	—	—	—	—
1894	615,592	36,148	12,680	16	32,024	—	10,828	—	5,324
1899	1,223,420	65,345	18,893	18½	63,881	—	34,433	832	7,917
1904	2,279,169	100,814	19,380	18½	90,038	—	48,074	7,190	8,136
1908	5,705,322	133,505	21,446	20%	100,000	10,616	56,704	13,084	9,066

Lângă aceste cifre, fie-ne permis, a mai adăuga părerea unui specialist, Dr. Ioan Răducan din București, care șocotește înființarea «Cassei de păstrare» din Săliște, ca un fapt epocal în istoria nizuințelor noastre pe teren economic, și e de părerea, că în istoria însoțirilor sătești ale Românilor ardeleni se pot distinge două epoce:

1. Vremea încercărilor nerăușite, când în urma propagandei întreprinse de «Albina» — cea mai veche și cea mai puternică bancă din Ardeal, înființată la 1872, apar câteva însoțiri de credit după sistemul Schulze Delitzsch. Marele cooperator german a avut legături directe cu mișcarea cooperativă a Sașilor din Transilvania, iar dezvoltarea acesteia a îndemnat, pe semne, pe Români la înființarea de însoțiri. Plugarii noștri însă, neobișnuiți încă cu afacerile comerciale de bancă, înspăimântați de forma răspunderii solidare adoptată, părăsesc însoțirile, cari astfel au trebuit să dispară.

2. A doua epocă s'ar putea șocoti ca începând la 1884 odată cu înființarea «Cassei de păstrare» din Săliște. Această societate prezintă multe din caracterele cerute unei adevărate tovărășii. Capitalul ei e împărțit fundamentale (sociale), iar dreptul de vot e deopotrivă pentru toți societarii. Reuniunea din Săliște mai are o însemnătate deosebită pentru însoțirile sătești, îndeplinind rolul de *Centrală* pentru o parte din ele».³

¹ «Tel. Rom.» 1890, Nr. 24.

² Din «Raportul direcțiunii către a 25-a adunare generală ordinară» pag. 14—15.

³ cf. «Calendarul cooperativilor români» pe anul 1908, întocmit de Dr. I. Răducean ș. a. București, pag. 100—101.

Din toate cele spuse până aci, despre înființarea Cassei de păstrare, despre statutele ei și despre schimbările, prin care au trecut, se poate constata, că ceice au dat ființă viețuitoare acestei *bănci culturale* au fost provăzuți la început de cele mai frumoase priviri idealiste, dar în decursul timpului s'au ivit și aci dușmanii firești ai acestor porniri, poftetele de câștig, pornirile materialiste și s'a dat între aceste două curente potrivnice o luptă, în care idealismul inițial suferitoare care înfrângere, dar n'a putut fi răpus cu desăvârșire, ci, spre binele obștesc, a izbutit a-și menține situația de predominare, deși într-o măsură mai redusă, decum se statorise la început.

Această luptă a continuat, cu unele întreruperi, până bine de curând și focul ei, dacă uu ne înșală aparențele mai palpăie încă și azi, sub spuză.

Dar să nădăjduim, că cei cu rol de conducere nu-i vor mai da prilej să izbucnească iarăș în flăcări.

Din incidentul acestei serbări dorința tuturor Românilor de bine e, ca să prospereze și în viitor, din ce în ce mai mult, această *bancă culturală*, care prin organizația și misiunea sa națională ar putea servi de model tuturor băncilor noastre române. Să ne închipuim, ce subsidii însemnate ar avea astăzi propaganda noastră culturală, dacă Visarion Roman acest *self-mademan*, cum e numit în monografia «Albinei»¹ ar fi fost condus la 1872 de aceleași porniri generoase și altruiste, cari l-au povățuit pe Ioan Maxim și pe țărani sălișteni la 1884! — Și cât sprijin material ar avea astăzi instituțiile noastre culturale, dacă mai multe bănci românești ar fi fost înființate pe același baze de tovărășie ca această «Cassa de păstrare» din Săliște, inițiatorii căreia au cerut să-și subjuge sie-și banul, dar nu s'au lăsat înșiși subjuogați de acesta, cum au făcut alții, în alte părți. Căci după cuvântul vestitului economist, Gustav Scholler, profesor la universitatea din Berlin: Lumea de afaceri obișnuită și care urmărește câștigul în chip unilateral și exagerat fără nici o îngrădire morală, e călăuzită de lozinca: *fiecare pentru sine*, fiecare împotriva fratelui său, dat pradă pierzării; iar tovărășiile trebuie să aibă drept lozinca: «*Unul pentru toți și toți pentru unul*».

Aceasta să fie și lozinca institutului iubitor în tot cursul dezvoltării sale din viitor!

Dr. I. Lușcu.

Dela școala comercială română din Brașov.

— Aviz pentru anul viitor! —

Anul școlar 1918/19 se va începe la 1-a Septembrie v. 1918. Inscriverile se fac la Direcțiune în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v. 1918.

Pentru a împedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I. comercială și a se putea face o selecțiune mai bună a lor, conferința a adus următoarea hotărâre.

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fiecare an prin cerere în scris până la 15 August st. v. la Direcțiune.

¹ cf. *Petra-Petrescu*: Monografia institutului de credit și de economii Albina» 1872—1897 Sibiu 1897 pag. 11.

2. Lista celor prenotați să se pertracteze în conferința de începere a anului școlar, în care se va decide definitiv eventuala primire sau respingere.

3. Sub nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi, decât cel admis de regulament, adică 40 de elevi.

4. Cei neînșinați până la termenul fixat în punctul prim, precum și cei ce nu vor prezenta la însinuare atestatele convenite, pot fi primiți la școală numai în cazuri de tot excepționale.

În clasa primă pot fi primiți numai acei elevi, cari au absolvat cu succes și pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnazială, reală sau civilă, dela o școală publică. La înscrierea tuturor se cere *atestat școlar și atestat de botez*.

Examenele de privațiști se vor ține în 1, 2 și 3 Septembrie v. 1918. Cei ce vor întârzia atât dela acest examen, cât și dela înscriere, pot fi admiși numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credință cauza întârzierii.

Examenele de privațiști se vor ține în 11, 12 și 13 Septembrie v. 1918. Aceștia au însă a se însinua în persoană la Direcțiune cel mult până în 10 Septembrie v. 1918.

Examenul oral de maturitate va fi în Septembrie 1918.

Didactru și taxele școlare sunt:

1. Taxa de primire K 10.
2. Diverse taxe de înscriere K 73.
3. Didactru K 120.
4. Taxa de examen privat K 85.
5. Taxa examenului de maturitate K 36.
6. Taxa examenului de diferență K 125.

Elevii de confesiuni străine decât cea greco-orientală și greco-catolică română, precum și cei din țări străine, plătesc toate taxele duble.

Toți acei elevi, cari doresc să fie scutiți de didactru, vor înainta până cel mai târziu în 30 Septembrie v. pentru semestrul II., direct la Eforia școlară, petițiuni speciale înzestrate cu atestat de paupertate, respective în caz de avere cu extras dela cartea funduară și cu testimoniul sau conduita școlară. Petițiunile înaintate după aceste termene nu se vor lua în considerare. Acei școlari, cari n'au din studii cel puțin nota «Bine» și moralitatea «bună», nu vor fi scutiți de didactru.

Scutiri se pot face absolut numai dela plățirea didactrului școlar. Celelalte taxe sunt obligați să le plătească toți școlarii fără deosebire și dela plățirea acestora nu poate fi nimenea dispensat sub nici o împrejurare.

Didactrul și taxele școlare arătate se achită la cassa Etoriei școlare în chipul următor:

1. Până la 5 Septembrie v. toate taxe laterale; fără plățirea cel puțin a acestor taxe nici un elev nu va fi înscris.

2. Jumătate din suma didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Decembrie v.

3. A doua jumătate a didactrului se va plăti până cel mai târziu la 31 Martie v.

Acei școlari, cari nu vor achita didactrul până la termenele arătate, vor fi îndepărtați din institut și despre această îndepărtare va fi încunoștințat părințele, tutorul sau îngrijitorul respectivilor elevi. Restanțe sau amânări de plată nu se admit.

*

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului școlar toate cărțile necesare *nouă și în bună stare*, deoarece legile școlare opresc traficul de cărți și recvizite și folosirea de cărți vechi și necorăspunătoare. Cărțile vor purta viza institutului alături cu numele elevului.

Pentru orice informațiuni mai detaliate părinții și tutorii școlarii să se adreseze la Direcțiune.

AFACERI DE DARE.

Impozitul după dobânzile Bonurilor de cassă emise de Banca Austro-Ungară. În sensul §-ului 2 al art. de lege XXXIV : 1916 și a ordonanței de punere în aplicare a acestei legi Nr. 142,000/916 (§ 17) 70% a dobânzilor după capitalurile proprii plasate spre fructificare la alte institute de bani, pe lângă libele de depuneri, în cont-curent sau alte documente, sunt scutite de impozit, resp. pot fi detruse din venitul brut cu ocazia fixării impozitului de venit.

Nefiind lămurită chestiunea dacă scutirea aceasta se referă și la dobânzile Bonurilor de cassă emise de Banca Austro-Ungară. Ministrul de finanțe a emis cu data de 4 Iulie a. c. sub Nr. 47,619 o ordonanță circulară către toate direcțiunile financiare din țară, prin care enunță că Bonurile de cassă ale Băncii Austro-Ungare sunt a se considera ca aparținătoare categoriei de documente de depozit prevăzute în §-ul 1 al art. de lege VII : 1883 și prin urmare 70% ale dobânzilor acestor Bonuri sunt scutite de impozit resp. pot fi detruse din venitul brut al întreprinderilor obligate la publicitate.

CRONICĂ.

Necrolog. La 26 Iulie n. a. c. a încetat din viață în etate de 75 de ani *Andrei Cosma*, fondator și fost director-executiv, timp de peste 30 de ani, al băncii «Silvania» din Șimleu. A luat parte vie la mișcarea noastră economică din ultimele decenii. A fost membru în direcțiunea mai multor bănci din părțile sălăgene și sătmărene, la a căror înființare a contribuit mult. A fost membru și în direcțiunea «Băncii generale de asigurare» și a «Solidarității».

«Silvania» a emis din prilejul decedării emiritului ei director un anunț funebral separat, iar «Banca generală de asigurare» în loc de cunună trecătoare pe mormântul decedatului a donat Cor. 100— la Fundațiunea ziaristilor.

Taxele postale ale scrisorilor cu valori și ale telegramelor. Ministrul de comerț a fixat prin o nouă ordonanță a sa, emisă sub Nr. 19,518/918, următoarele taxe suplimentare pentru scrisorile cu valori și pentru telegrame:

1. Pentru *scrisorile cu valori* se va plăti în viitor preste taxa minimală de 60 fil. o taxă suplimentară de 10 fileri, astfel taxa minimală a acestor scrisori se urcă la 70 fil.

2. Pentru *telegrame cu răspuns plătit*, adresate în interiorul țării, se va încasa pe viitor cu ocazia trimiterii telegramelor, pentru telegrama-răspuns, o taxă suplimentară de războiu de 20 fileri preste taxele de pân'acum — fără privire că telegrama se dă în timp normal ori după oarele 4 d. a., sau în zi de sărbătoare ori de Duminecă.

3. Pentru pachete ori retrimiteri nu se încasează taxe suplimentare.

Reducerea nașterilor în războiul mondial. Conform unei statistici engleze nașterile s'au redus în Anglia, în cursul războiului mondial, față de anul 1913 cu 1.63% a populațiunii totale. Pentru Germania reducerea este evaluată cu 4.5%, pentru Austria cu 5% și pentru Ungaria cu 7% a populațiunii totale.

Anuarul Băncilor Române pe 1919. Lucrările pentru tipărirea și editarea «Anuarului Băncilor Române pe 1919» sunt în curs.

Compunerea acestei publicațiuni întâmpină însă mari dificultăți din cauză, că multe din instituttele noastre de bani nici la repeștele noastre rugări nu ne trimit «Chestionarul» cu datele cerute ori le trimit necomplete d. e. fără bilanțul pe 1917, care formează partea cea mai esențială a anuarului.

Rugăm deci instituttele de bani ce urmează mai jos ca întrucât reflectează să figureze în Anuarul pe 1919» să ne trimită cu *întoarcerea poștei* «Chestionarul» primit dela noi, umplut în ordine și întregit și cu bilanțul ultim pro 1917:

«Agricola», Ecica: «Aurora», Gataia: «Banatul», Lugoș; «Banca Poporală», Arpașul-inf.; «Berzava», Reșița (*lipsește bilanțul pe 1917*); «Cârțișoreana», Streza-Cârțișoara; «Cassa de păstrare», Dézna; «Cassa de păstrare», Sercăița; «Cassa de păstrare», Șinca-nouă; «Chiorana», Șomcuta-mare; «Comuna», Căvârna; «Coróna», Bistrița (*lipsește bilanțul pe 1917*); «Corvineana», Hunedoara; «Creditul», Zernești; «Detunata». Bucium, «Economia», Goruia; «Frăția», Agnita; «Frățietatea», Sadu; «Gloria», Puj; «Hațegana», Hațeg (*lipsește bilanțul pe 1917*); «Institut de credit», Găvoasdia; «Ligediana», Liget; «Lucaefărul» Poplaca;

«Luncana», Marghita; «Matca», Cebea: «Mercur», Năsăud (*lipsește bilanțul pe 1917*); «Minerva», Beclean; «Monoreana», Monor; «Munteana», Corniareva; «Oraviciana», Oravița; «Parsimonia», Bran; «Plugarul», Săcădate; «Progresul», Ilia-mur.; «Săcana», Sacul; «Sebeșana», Caransebeș; «Schinteia», Tăure; «Șercaiana», Șercaia; «Șincana», Șinca-veche; «Șoimul», Vașcău; «Strugurul», Pianul inf.; «Târnavoana», Sighișoara; «Țibleșana», Reteag; «Unirea», Vad (*lipsește bilanțul pe 1917*); «Venețiana», Veneția-de-jos: «Viitorul», Ocna.

Întrucât «Chestionarul» trimis s'ar fi pierdut, vom trimite, la cerere, altul.

Băncile noastre pentru fundațiunea ziaristilor. La rugarea adresată băncilor române de Epitropia fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria, s'au mai făcut următoarele contribuiri:

Transp. din Nr. 28 al «Rev. Econ.»	K 4,160.—
«Sentinela», Satul-nou	500.—
«Cetatea», Cohalm	40.—
«Creditul», Zernești	30.—
Total	K 4,730.—

Publicarea contribuțiilor se continuă.

BIBLIOGRAFIE.

Biblioteca Ardealului. Sub redacția cunoscutului și apreciatului publicist *Emil Isac* din Cluj și în editura *Alexandru Anca* din Gherla va începe să apară cu începere din August a. c. o publicație periodică literară, a căreia tendință va fi a da în mâinile publicului operele de valoare ale scriitorilor români, mai ales ardeleni.

«Biblioteca Ardealului» va apărea lunar în formă de carte și primul număr va fi închinat memoriei marelui poet ardelean George Coșbuc.

Exemplarul va costa K 1.50 (1 franc 50 bani), plus 50 fileri pentru porto. Comandele sunt a se adresa la Institutul de arte grafice *Alexandru Anca* în Gherla—Szamosujvár. În ale redacției bibliotecii scrisorile sunt a se adresa d-lui *Emil Isac*, Cluj (Kolozsvár) strada *Bartha M.* Nr. 22.

«Anuarul Băncilor Române». Anul XIX. 1918. Redactor: *Constantin Popp*. Editura «Solidarității». Sibiu Tipografia arhidiecezană 1917. Prețul K 5.30 incl. porto.

Cunoscutul șematism al societăților pe acțiuni, al însoțirilor și altor întreprinderi românești a apărut în formatul obicinuit în extensiune de 9 coale tipar.

Coala primă conține pe lângă calendarul pe 1918 (Gregorian și Iulian): Noua tarifa postală (intrată în vigoare la 1 Octombrie 1916), Tarifa pentru telegrame, Noile tarife de timbre (Scala I, II și III, intrate în vigoare la 1 Decembrie 1916). Chei pentru calcularea intereselor, Competința de timbru a registrelor comerciale și Monetele diferitelor state.

Șematismul propriu zis cuprinde datele obișnuite și bilanțul pe 1916, dela 126 de institute de bani, ca soc. pe acțiuni, 25 de însoțiri și 9 alte întreprinderi. «Banca generală de asigurare din Sibiiu, unica noastră bancă de asigurare, precum și «Solidaritatea» cu extras din statutele ei figurează sub capitole speciale. «Anuarul» mai conține într'un capitol separat «Dividenda băncilor noastre pe 1916 și la sfârșit cele două sumare, unul alfabetic și unul după sedii.

Anuarul pe 1918 are și o inovație: *cheia pentru bilanț*, un mic dicționar anexat la sfârșit după sumare, arătând în ordine alfabetică, expresiunile corespunzătoare celor românești în limbile maghiară și germană. Cu ajutorul acestei chei se pot folosi de

Anuar cu bun succes și cercurile interesate maghiare și germane.

Anuarul se poate comanda la «Revista Economică» în Sibiiu — Nagyszeben, cu prețul de K 5.30 mil. porto.

Sumarul:

† Andreiu Cosma. — O alianță economică cu Germania. — Activitatea economică a puterilor centrale în România. — «Cassa de păstrare din Săliște». — Deia școala comercială din Brașov. — Afaceri de dare: Impozitul după dob. zile Bonurilor de casă emise din Banca Austro-Ungară. — Cronică: Necrol. g. Taxele postale ale scrisorilor cu valori și ale telegramelor. Reducerea nașterilor în războiul mondial. Anuarul Bancilor Române pe 1919. Băncile noastre pentru fundațiunea ziariștilor. — Bibliografie.

„PRUNA“,

soc. industrială și comercială pe acții în Marosillye.

Activa.		Contul Bilanț la 30 Iunie 1918.		Pasiva.	
	K f			K f	
Cnssa	12,521.49	Capital societar		40,000.—	
Mobilier după amortizare	427.—	Fond de rezervă		1,155.47	
Recvizite	2,136.—	Dividendă neridicată		104.—	
Mărfuri în prăvălie și magazine	57,509.40	Creditori la mărfuri		1,668.15	
Diferite pretensiuni	352.37	Creditori		31,194.78	
Efecte	844.45	Profit curat		4,368.31	
Anticipație la mărfuri	4,700.—				
	<u>78,490.71</u>				<u>78,490.71</u>

Spese.		Contul Profit și Perdere.		Venite.	
	K f			K f	
Interese:		Profit dela diferite mărfuri		8,461.72	
a) după datorii	2,009.03	Profit dela prăvălie		10,474.13	
b) după fondul de rezervă	44.44	Proviziuni		564.11	
Spese	823.57				
Salare	7,532.—				
Adaus de scumpete	2,328.—				
Porto	121.88				
Dare	1,935.05				
Asigurarea muncitorilor	131.68				
Amortizare din mobilier	206.—				
Profit curat	4,368.31				
	<u>19,499.96</u>				<u>19,499.96</u>

Marosillye, la 30 Iunie 1918.

DIRECȚIUNEA:

Dr. Stefan Rozvány m. p. Nicolae Oprean m. p. Iuliu Orbonaș m. p. Felicia Dr. Rozvány m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile și le-am aflat în regulă.

Marosillye, la 4 Iulie 1918.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Dr. Aurel Vlad m. p., preș. Iosif Dimper m. p. Ignatie Klein m. p. Iosif Pirvu m. p.